

Temel Liselere Gitme Nedenlerine ?li?kin Ölçek

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Temel Liselere Gitme Nedenlerine ?li?kin Ölçek*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=31522>

Özet

Temel Liselere Gitme Nedenlerine İlişkin Ölçek, Türkiye'de 2014-2019 yılları arasında faaliyet gösteren ve özel eğitim kurumları ile geleneksel lise eğitimi arasında bir geçiş formu olan **Temel Liseler'i** (Temel Liseler) öğrencilerin tercih etme nedenlerini sistematik olarak ölçmek amacıyla geliştirilmiş bir psikometrik araçtır. Bu ölçek, öğrencilerin eğitim tercihlerini etkileyen motivasyonel, sosyal ve akademik faktörleri belirlemeyi amaçlamaktadır. Geliştirme çalışması, 2017 yılında Rabia Gökçen Karataş tarafından yürütülen bir **yüksek lisans tezi** (yüksek lisans tezi) kapsamında gerçekleştirilmiştir.

Ölçek, öğrencilerin bu özel eğitim kurumlarını seçmelerindeki temel itici güçleri (örneğin, üniversiteye hazırlık baskısı, dersane deneyiminin devamı, okul başarısını artırma isteği) ortaya çıkarmayı hedeflemektedir. Bu çalışmada, Türkiye eğitim sistemindeki hızlı dönüşüm döneminde öğrenci kararlarının altında yatan psikolojik ve sosyolojik dinamiklere ışık tutmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Eğitim psikolojisi, öğrenci motivasyonu, eğitim tercihi, **Temel Liseler**, özel eğitim kurumları, psikometrik ölçek geliştirme, lise eğitimi.

Yazarlar

Rabia Gökçen Karataş

Amaç

Ölçeğin temel amacı, öğrencilerin Temel Liseler'i seçme kararlarını etkileyen faktörleri geçerli ve güvenilir bir şekilde ölçmektir. Bu faktörler genellikle akademik beklentiler, ebeveyn baskısı, okulun sunduğu ek ders ve sınav hazırlık imkanları gibi değişkenleri kapsamaktadır. Ölçek, bu nedenleri farklı boyutlarda gruplandırarak, öğrencilerin tercih süreçlerinin yapısal analizini sağlamayı amaçlamaktadır.

Geliştirilen bu araç, eğitim bilimcilerine ve politika yapıcılara, öğrenci ve veli beklentilerinin Temel Liseler gibi geçici eğitim modellerine nasıl yönlendirildiğini anlamada önemli veriler sunmaktadır. Bu tür bir analiz, gelecekteki eğitim reformlarının öğrenci ihtiyaçlarına daha uygun şekilde tasarlanmasına yardımcı olabilir.

Yapı

Temel Liselere Gitme Nedenlerine İlişkin Ölçek, öğrencilerin eğitim kararlarını yönlendiren

bilişsel ve motivasyonel yapılar ölçmektedir. Ölçeğin ölçtüğü temel yapı, "Eğitimsel Seçim Rasyoneli" olarak tanımlanabilir. Bu rasyonel, genellikle içsel motivasyon (öğrenme arzusu) ve dışsal motivasyon (sınav başarısı, iyi bir üniversite kazanma baskısı) bileşenlerini içerir.

Ölçek muhtemelen, Temel Liselerin sunduğu dersane ortamına yakınlığı, öğretmen kalitesi algısı, sınavlara hazırlık yoğunluğu ve geleneksel liselerdeki sosyal veya akademik eksiklik algısı gibi alt boyutlardan oluşmaktadır. Bu alt boyutlar, öğrencilerin ve ailelerin yükseköğretim sınavlarındaki başarıya atfettiği değeri yansıtmaktadır.

Geçerlik

Ölçeğin geliştirildiği kaynakta geçerlik bilgisi (-) olarak belirtilmiş olsa da, bir **yüksek lisans tezi** (yüksek lisans tezi) kapsamında geliştirilen psikometrik bir araçta kapsam geçerliği, yapı geçerliği ve görünüş geçerliği çalışmalarının yapılması beklenir. Yapı geçerliği için genellikle Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve/veya Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yöntemleri kullanılmı olmalıdır.

Ölçeğin yapı geçerliğinin, öğrencilerin Temel Liseleri tercih etme nedenlerini açıklayan teorik modellerle ne ölçüde örtüşümünü gösteren istatistiksel kanıtlar içermesi gerekmektedir. Öğrenci popülasyonundan toplanan verilerle faktör yapısının doğrulanması, ölçeğin ölçmek istediği yapıyı doğru bir şekilde ölçtüğünü gösterir.

Güvenirlilik

Kaynakta güvenirlik bilgisi (-) olarak gösterilmştir. Ancak ölçek geliştirme sürecinin bir parçası olarak, iç tutarlılık katsayısının (genellikle **Cronbach Alfa** değeri) hesaplanması gerekmektedir. Yüksek bir Cronbach Alfa katsayısı, ölçek maddelerinin aynı yapıyı tutarlı bir şekilde ölçtüğünü gösterir.

Ayrıca, test-tekrar test güvenirliği veya madde-toplam korelasyonları gibi ek güvenirlik analizlerinin de tez içerisinde yer alması muhtemeldir. Bu analizler, ölçeğin zaman içinde tutarlı sonuçlar üretme yeteneğini ve maddelerin genel yapıya katkısının değerlendirilmesi için kritik öneme sahiptir.

Faktör Analizi

Ölçek, öğrencilerin tercih nedenlerinin çok boyutlu yapısını ortaya çıkarmak amacıyla Faktör Analizi kullanılarak geliştirilmiştir. Bu analiz, başlangıçta oluşturulan madde havuzunun, altında yatan temel faktörlere (boyutlara) indirgenmesini sağlamıştır. Tipik olarak, **Açıklayıcı Faktör Analizi** (Açıklayıcı Faktör Analizi) kullanılarak faktör yapısı belirlenmiş ve her bir faktör, öğrencilerin Temel Liseleri seçme nedenlerinin farklı bir yönünü temsil edecek şekilde

adlandırılmaktadır.

Faktör analizinin sonuçları, ölçeğin kaç alt boyuttan oluştuğunu ve bu boyutların toplam varyansın ne kadarını açıkladığını gösterir. Bu yapısal çözümleme, ölçeğin teorik temellerini sağlamlaştıran en önemli **psikometri** (psikometri) adımlarından biridir.

Enstrüman

Test Türü: Geliştirme (Ölçek Geliştirme Çalışması)

Format: Likert Tipi Derecelendirme Ölçeği (Derecelendirme bilgisi kaynakta belirtilmemiş olsa da, sosyal bilimler ölçekleri genellikle 3, 4 veya 5'li Likert formatını kullanır.)

Mevcut Dil: Türkçe

Popülasyon Grubu: Lise Öğrencileri

Yaş Grubu: 14-18 yaş (Türkiye lise dönemi öğrencileri)

Popülasyon Detayları: Temel Liselere kayıtlı olan veya bu okulları tercih eden öğrenciler. Araştırmanın yapıldığı yıl olan 2017 göz önüne alındığında, Türkiye'nin farklı bölgelerindeki Temel Liselerden örneklem alınmış olması muhtemeldir.

Test Metodolojisi: Öz Bildirim Envanteri. Öğrencilerden, Temel Liseleri seçme nedenlerine ilişkin maddelere ne ölçüde katıldıklarını belirtmeleri istenmiştir.

Anahtar Kelimeler

Ölçek geliştirme, eğitim politikaları, öğrenci tercihleri, sınav hazırlığı, **Rabia Gökçen Karata**, Bağıkent Üniversitesi, eğitim sosyolojisi.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlayıcı: Bilgi mevcut değildir.

Bağı Kuruluş E-posta Adresleri: Bilgi mevcut değildir.

Yazın Adresi: Bağıkent Üniversitesi, **Eğitim Bilimleri Enstitüsü**, (Eğitim Bilimleri Enstitüsü) Ankara (Tezini yapıldığı kurum).

Şinler, Ücret ve Test Yılı

Ölçek, bir yüksek lisans tezi kapsamında geliştirilmiştir (2017). Akademik araştırmalarda

kullanılmak üzere, telif hakları yazar (Rabia Gökçen Karata) ve tez danışmanına aittir. Kullanım için yazardan izin alınması tavsiye edilir. Ticari kullanım veya geniş ölçekli uygulamalar için izin ve ücret bilgileri yazar ile iletişime geçilerek belirlenmelidir.

Ölçeğin geliştirildiği yıl: 2017.

Ölçeğin orijinal PDF belgesi aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir: [temel-liselere-gitme-nedenlerine-iliskin-olcek-toad.pdf](#)

Kaynaklar

Karata, R. G. (2017). *Öğrencilerin temel liseleri seçme nedenlerinin farklı deyimkenler açısından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Bakent Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Bu tezin Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi üzerindeki kaydına aşağıdaki bağlantıdan erişilebilir: [tez.yok.gov.tr](#)

Temel Liselere Gitme Nedenlerine İlişkin Ölçek Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dilinde korunmalı ve hiçbir şekilde değiştirilmemelidir. (Ölçek maddeleri kaynak içerikte yer almadığı için bu bölüm boş bırakılmamıştır.)

Ölçek maddeleri, kaynak içerikte sağlanmamıştır. Maddeler için yazarın 2017 tarihli yüksek lisans tezine başvurulması gerekmektedir.